

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทโธชาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ปัญญาชนและผู้นำทางด้านพุทธศาสนาคนสำคัญของประเทศไทย เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระธรรมปิฎก ได้เคยชี้ประเด็นความหมายของคำว่า “จริยธรรม” ในกรณีที่บัญญัติศัพท์ไทยขึ้นมาใหม่เทียบกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Ethic” นั้น แท้ที่จริงไม่ได้มีความหมายที่เทียบเท่ากับคำว่า “จริย” ในภาษาบาลีและสันสกฤต เพราะคำว่า “Ethic” จะหมายเฉพาะด้านพฤติกรรมในสังคม หรือเทียบได้กับคำว่า “ศีล” นั้นเอง (ดังกรณีชาวพุทธต่างประเทศ จะแปล Ethic ว่า ศีล) ส่วนคำว่า “จริย” นั้น มาจากคำว่า “จร” ซึ่งเป็นคำกริยา แปลว่า เดิน และเมื่อเป็นคำนาม เติมปัจจัย (Suffix) เป็น “จริย” หมายถึง การเดินหรือดำเนิน และครั้งมาใช้กับเรื่องนามธรรมขึ้นอย่างชีวิตมนุษย์ “จริย” จึงหมายถึงการดำเนินชีวิต คำว่า “จริย” ยังเรียกอีกอย่างได้ว่า “มรรค” สำหรับการดำเนินชีวิตที่ดีหรือ “อริยมรรค” นั้น ในทางพุทธศาสนาถือว่า ต้องมี “สิกขา” หรือคำในภาษาไทยว่า “ศึกษา” อันครอบคลุมสามด้านได้แก่ ด้านพฤติกรรมในสังคม (ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) และด้านปัญญา (พระธรรมปิฎก, 2546, หน้า 2, 8, 9 และ 12) กล่าวได้ว่า ในการเสนอความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม พระพุทโธชาจารย์ได้ใช้รูปคำว่า “จริยธรรม” แต่อิงความหมายของ “จริย” แทน มิใช่เพียงความหมายจำกัดแค่ “Ethic” ทั้งนี้คงเพราะอนุโลมตาม คำที่คุ้นนิยมนั้นในปัจจุบัน

ที่กล่าวมาข้างต้นเพราะในงานศึกษาอิสระนี้จะได้ยึดรูปคำว่า “จริยธรรม” แต่จะได้ใช้ในความหมาย “จริย” ตามที่ท่านพระพุทโธชาจารย์อธิบายไว้

โดยเหตุที่หลายปีมานี้ประเด็นการส่งเสริมจริยธรรมเป็นเรื่องที่สังคมไทยมีกล่าวถึงและถกเถียงกันอย่างมาก ดังกรณีการวิพากษ์ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นอาทิ สำหรับในด้านองค์การ การส่งเสริมจริยธรรมของบุคลากรขององค์กรก็เป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจอย่างมากเช่นกัน และโดยเหตุที่พุทธศาสนาในฐานะศาสนาที่คนไทยจำนวนมากนิยมนับถือ หรือมีฐานะเป็นรากฐานหนึ่งของสังคมไทย การใช้มิติเชิงพุทธมามีส่วนช่วยในการส่งเสริมจริยธรรมจึงมีความสำคัญ

โรงเรียนวรรณสว่างจิต ซึ่งมีพระไพศาล วิสาโล พระสงฆ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างมาก รูปหนึ่ง เป็นองค์กรที่ปรึกษาของโรงเรียน เป็นองค์กรด้านการศึกษาแห่งหนึ่งที่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรด้วยการอบรม โดยโรงเรียนได้จัดอบรมตามโครงการพัฒนาชีวิตและจิตใจ มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2546 การอบรมดังกล่าวจัดขึ้นสำหรับบุคลากรที่นับถือพุทธศาสนา โดยใช้หลักสูตรการอบรมที่พระไพศาล วิสาโล แห่งวัดป่าสุคะโต อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ จัดขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงน่าจะพิจารณาศึกษาว่า การพัฒนาบุคลากรผ่านหลักสูตรที่พระไพศาล วิสาโล จัดขึ้นนั้น มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรในความหมายที่ครอบคลุมทั้งสามด้าน (พฤติกรรมในสังคม จิตใจ และปัญญา) อย่างไร

คำถามในการวิจัย

หลักสูตรที่จัดโดยพระไพศาล วิสาโล มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรที่ผ่านการอบรมในความหมายที่ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรมในสังคม จิตใจ และปัญญาอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทราบผลของการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรของโรงเรียนวรณสว่างจิต ซึ่งผ่านการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาชีวิตและจิตใจที่จัดโดยพระไพศาล วิสาโล

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากบุคลากรที่ผ่านการอบรมมาแล้ว 2 ครั้ง จำนวน 8 คน วิธีเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์และการศึกษาจากบันทึกการเล่าความรู้สึก-ประสบการณ์จากการอบรม

สำหรับแนวการสัมภาษณ์นั้น ได้แก่ สภาพก่อนหน้าการเข้ารับการอบรม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการอบรม และผลภายหลังที่เกิดขึ้นหลังจากการอบรมทั้งด้านความคิด อารมณ์และพฤติกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้แนวคิดการพัฒนาจริยธรรมตามหลักพุทธธรรมจากงานของพระพุทโธชาจารย์ และแนวคิดสังคมวิทยาเกี่ยวกับความสำคัญของอารมณ์รู้สึกทางศาสนา (Religious emotions)

แนวดำเนินเรื่อง

หลังจากบทนำ ในบทที่ 2 จะได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมตามหลักพุทธธรรม ในบทที่ 3 กล่าวถึงพระไพศาล วิสาโล ในฐานะพระสงฆ์ผู้มีบทบาทสำคัญคนหนึ่งในประเทศไทย ปัจจุบัน และหลักสูตรการอบรมที่จัดให้แก่โครงการพัฒนาชีวิตและจิตใจให้แก่บุคลากรของโรงเรียนวรณสว่างจิต บทที่ 4 การพัฒนาความคิด-อารมณ์-พฤติกรรมของบุคลากรผู้เข้าอบรม บทที่ 5 บทสรุป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลของการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากรของโรงเรียนวรณสว่างจิต ซึ่งผ่านการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาชีวิตและจิตใจที่จัดโดยพระไพศาล วิสาโล
2. อาจได้หลักคิดสำคัญหรือแนวทางสำคัญในการพัฒนาจริยธรรมของบุคลากร